

Projectplan

Procesondersteuning adoptie en implementatie van
standaarden van de 'pas toe of leg uit'-lijst

CONCEPT

Auteur

Marijke Abrahamse

Versie

0.5

Status

Concept

Datum

Den Haag, 29 januari 2010

Documentbeheer**Documenthistorie**

Datum	Versie	Auteur	Opmerkingen
08/12/2009	0.1- 0.3	Marijke Abrahamse	Bespreking met Nico, Rien, Peter
14/12/2009	0.4	idem	
29/01/2010	0.5	Idem	Besproken met NOiV

Gerelateerde documenten

- 'Fatsoenlijk besturen' ten aanzien van de elektronische overheid : een verkenning van de 'governance van interoperabiliteit' / Marcel Thaens, augustus 2009
- Werkplan 2010 / Bureau Forum Standaardisatie, oktober 2009
- Projectplan INTEGRATE fase 2: naar een vak 'interoperabiliteit' / P. OudeLuttighuis en J. Verhoorsel, augustus 2009

CONCEPT

Wilhelmina van Pruisenweg 104
2595 AN Den Haag
Postbus 84011
2508 AA Den Haag
T 070 888 76 66
F 070 888 78 82
www.forumstandaardisatie.nl

Inhoud

1.	Achtergrond	4
1.1.	Projectcontext.....	4
1.2.	Aanleiding.....	4
2.	Projectdefinitie	4
2.1.	Doelstelling project.....	4
2.2.	Scope.....	4
2.3.	Resultaten.....	4
2.4.	Uitgangspunten en randvoorwaarden.....	5
2.5.	Relaties met andere projecten.....	5
3.	Businesscase	5
4.	Organisatiestructuur	6
4.1.	Opdrachtgever.....	6
4.2.	Projectteam.....	6
5.	Projectaanpak	6
5.1.	Fasering.....	6
5.2.	Producten.....	7
6.	Uitvoering	9
6.1.	Beoogd tijdpad.....	9
6.2.	Personele inzet.....	10
7.	Projectbeheersing	11
7.1.	Kwaliteitsverwachtingen.....	11
7.2.	Overleggen / voortgangsrapportages.....	11
7.3.	Risico's.....	11
Bijlage 1 Positionering van de processen rondom adoptie en implementatie van open standaarden van de lijst 'pas toe of leg uit'		12

1. Achtergrond

1.1. Projectcontext

Het Forum Standaardisatie heeft als belangrijke taak om de selectie van open ICT-standaarden voor gebruik door de Nederlandse overheid organiseren. Dit wordt gedaan in nauwe samenwerking met sleutelspelers van overheden, bedrijven en kennisinstellingen. Het thema 'Standaard open' is het eerste thema op de interoperabiliteitsagenda van het Forum Standaardisatie.

1.2. Aanleiding

In de loop van 2009 is het proces voor opname van standaarden op de lijst goed geborgd in een complete procedure en zijn nieuwe standaarden aan de 'pas toe of leg uit'-lijst toegevoegd. In de vergadering van 2 september 2009 heeft het Forum geconstateerd dat het tijd was om meer aandacht aan de implementatie te besteden. Er is door Bureau Forum Standaardisatie een werkplan 'Adoptie en implementatie' gemaakt waarin activiteiten rondom dit thema zijn ondergebracht. Voor zover passend en zinvol worden de activiteiten in een samenhangend programma ondergebracht waarvoor dit plan de basis vormt.

2. Projectdefinitie

2.1. Doelstelling project

Doel van het project is: Het inrichten van een zichzelf in stand houdend proces gericht op adoptie, implementatie en monitoring van het gebruik van open standaarden.

2.2. Scope

De doelgroep zijn (semi-) publieke organisaties. Gestart wordt op het niveau van de Rijksoverheid. Hier ligt het zwaartepunt van vertegenwoordiging in het College Standaardisatie en qualitate qua de voortrekkers- en aansturende rol richting andere overheden.

Het project beoogt acceptatie en implementatie van producten vòòr het aflopen van het huidige mandaat van College en Forum Standaardisatie op 31/12/2011.

2.3. Resultaten

Resultaat:

Model voor besturing en procesinrichting van adoptie en implementatie van open standaarden van de 'pas toe of leg uit'-lijst, geaccepteerd door College Standaardisatie en gedragen door de betrokken organisaties.

Onderdelen:

- Procesmodel voor adoptie, implementatie en monitoring van gebruik van open standaarden van de 'pas toe of leg uit'-lijst.
- Adoptie-instrument
- Voorbeeld best practices
- Werkbare definitie van open standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst
- Praktische uitwerking van het 'leg uit-principe'
- Monitoring-aanpak voor zelf-evaluatie (aansluitend bij bestaande monitoring/ inspectieprocessen)
- Borging beheer en gebruik

2.4. Uitgangspunten en randvoorwaarden

Draagvlak bij de organisaties waar het adoptie-proces moet werken is cruciaal. Commitment dient op alle niveaus van betreffende organisaties aanwezig te zijn. Van de bestuurders en het beleidniveau tot en met architecten en de daadwerkelijk uitvoerders. Concreet betekent dit o.a.:

- Betrokkenheid sponsors Forum en College
- Goedkeuring (deel-)producten door Forum Standaardisatie
- Acceptatie eindproductie door College Standaardisatie
- Instrumenten moeten praktisch en effectief zijn
- Resultaten of bouwstenen uit parallelle trajecten (m.n. Integrate) worden op consistente wijze ingepast
- Voor fase 1: Afstemming met CIO-overleg Rijk
- Voor fase 1: Afstemming met Standaardisatiecommissie Rijk
- Voor volgende fasen: Afstemming met bestaande gremia van verschillende doelgroepen
- Goede afstemming met activiteiten van het Programma NOiV

2.5. Relaties met andere projecten¹

Dit project maakt deel uit van het thema Adoptie en Implementatie uit het Werkplan 2010 van Bureau Forum Standaardisatie. Hierin worden de volgende definities gehanteerd:

Adoptie = de fase van verkenning, onderzoek, afweging en besluitvorming om een nieuwe standaard een organisatie binnen te halen.

Implementatie = operationalisatie van een adoptiebeslissing, plannen maken en uitvoeren om de standaard in te bouwen in de gebruikte software en uitleg geven aan de gebruikers.

Gebruik = daadwerkelijk toepassen van de standaard door de organisatie²

Onderhavig project is een logische clustering van activiteiten op het gebied van adoptie en implementatie. Daarnaast bevat het werkplan nog de volgende op zichzelf staande activiteiten:

1. Publicatie over adoptie en implementatie voor bestuurders en implementatieverantwoordelijken.
2. Bijdragen aan de NOiV-monitor voor het meten van de toepassing van open standaarden.
3. Handreikingen over hoe een standaard of een samenhangende set van standaarden goed te implementeren (b.v. PDF).
4. Adoptie en implementatie van andere besluiten van College dan standaardisatie sec (NORA, WDO, et al).

3. Businesscase

Open standaarden zijn de core business van het College en Forum Standaardisatie. Uit besluitenlijst van het Collegeverslag dd. 18/11/2009: Het Forum wordt gevraagd aan te geven hoe het College zich ervan kan vergewissen dat standaarden worden geadopteerd.

Draagvlak is voor het daadwerkelijk geadopteerd en geïmplementeerd krijgen van standaarden cruciaal.

Het College Standaardisatie, het niveau van de bestuurders, geeft aan belang te hechten aan toepassing van geselecteerde standaarden. Zij wenst daarbij handvatten te krijgen om controle uit te kunnen voeren. Naast de NOiV-monitor die het globale beeld over meerdere groepen

¹ Zie ook bijlage voor positionering van activiteiten en actoren

² Gebaseerd op Rogers. Bouwman, van Dijk, van den Hoof & van de Wijngaert (2002), ICT in organisaties: adoptie, implementatie, gebruik en effecten.

toont, moeten de betrokken overheidsorganisaties zelf verantwoordelijkheid willen en kunnen nemen.

Een kwaliteitsproces waarin adoptie en implementatie binnen betrokken organisaties cyclisch worden gecheckt, verbeterd en getoetst biedt daarbij de beste perspectieven. De opzet moet gedragen worden op het niveau van beleidmakers en in afstemming met het uitvoerende niveau pragmatische wijze vorm krijgen.

Het Forum denkt dat met de resultaten van het onderhavige project te kunnen faciliteren

4. Organisatiestructuur

4.1. Opdrachtgever

Het Forum Standaardisatie.

4.2. Projectteam

Het projectteam: leden van Bureau Forum Standaardisatie, aangevuld met externe deskundigen.

Stuurgroep namens Forum Standaardisatie:

- Nico Westpalm van Hoorn, voorzitter Forum Standaardisatie
- Simon Spoomakers
- Arno Thijssen
- Michel Verhagen
- Maarten Hillenaar

Daarnaast klankbord met vertegenwoordigers uit doelgroepen en gerelateerde initiatieven, waaronder NOiV en Standaardisatiecommissie Rijk.

5. Projectaanpak

5.1. Fasering

Het thema is van belang voor vele stakeholders. Zij zullen in het kader van dit project achtereenvolgens zullen worden betrokken:

1. Rijksoverheid > primair CIO's, evt. 'proceseigenaren'
2. Uitvoeringsorganisaties > via Manifestgroep
3. Lagere overheden > via VNG i.s.m. NOiV

Het project zal de volgende fasering kennen:

Fase 0:

- > Uitwerken aanpak, inclusief personele invulling en globaal tijdpad
- > identificeren en globaal uitwerken deelproducten

Fase 1:

- > Oriëntatie Rijksoverheid
- > Inventarisatie adoptiestrategieën elders in Europa
- > Inventarisatie best practices
- > Concept definitie van standaarden voor de 'pas toe of leg uit'-lijst
- > Concept procedure voor 'leg uit'

Fase 2:

- > Uitwerken in fase 1 benoemde elementen
- > Oriëntatie uitvoeringsorganisaties en lagere overheden

Fase 3:

- > Uitwerken in fase 2 benoemde elementen

Fase 4:

> Afronding.

De fases lopen parallel met de vergaderingen van het College Standaardisatie, zodat het College de faseovergangen kan accorderen:

Fase 1: 1 januari 2010 – 18 mei 2010

Fase 2: 19 mei 2010- 17 november 2010

Fase 3: 18 november- mei 2011

Fase 4: mei 2011 – 31 december 2011

5.2. Producten

Hoofdproduct:

Model voor besturing en procesinrichting van adoptie en implementatie van open standaarden van de 'pas toe of leg uit'-lijst, geaccepteerd door College Standaardisatie, gedragen door betrokken organisaties.

- o gebaseerd op bestaande best practices
- o zichzelf instandhoudend proces cf. Deming-circle: plan-do-check-act
- o door organisaties zelf te hanteren
- o pragmatisch
- o bevattend:
 - a. adoptie-instrument
 - b. werkbare definitie van open standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst
 - c. praktische uitwerking van het 'leg uit-principe'
 - d. monitoring-aanpak voor zelf-evaluatie (aansluitend bij bestaande monitoring/ inspectieprocessen)
 - e. borging beheer en gebruik

ad a.: adoptie-instrument

Aanpak:

Een aantal deelactiviteiten wordt uitgevoerd en de verworven kennis en resultaten worden uiteindelijk samengebracht in één model. Deelactiviteiten zijn o.a.:

- inventarisatie van bestaande adoptiestrategieën bij kerndepartementen
- best-practices upgraden naar generieke aanpak
- inventarisatie adoptiestrategieën elders in Europa
- participatie in project Integrate fase2 > gebruiken resultaten betreffende adoptieinstrumenten

Idealiter zou een organisatie van één van de Collegeleden als pilot-organisatie moeten fungeren, waarin het te ontwikkelen proces direct in praktijk gebracht kan worden.

Ad b.: werkbare definitie van open standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst zodat de verwarring en discussie over hoe en waarom van standaarden op diverse lijsten wordt weggenomen.

Ad c.: praktische uitwerking 'leg uit-principe'

Aanpak:

- formuleren & openbaar maken eenduidige criteria voor verplicht toepassen
- uitwerken procedure voor 'leg uit': wanneer, hoe (schriftelijke verklaring?), aan wie,...
- NB: maximaal aanhaken bij bestaande plannings-/ control-/ verwervings-/ verantwoordingsactiviteiten

Ad d.: monitoringaanpak voor zelf-evaluatie (aansluitend bij bestaande monitoring/inspectieprocessen)

- op het niveau van besturing van processen
- aansluitend bij bevindingen uit inventarisatie adoptiestrategieën (ad. 1) en bestaande monitorprocessen
- borgen van doorwerking naar gerelateerde overheidsdiensten c.q. uitvoeringsorganisaties.

Ad e.: borging beheer en gebruik: organiseren eerste zelfmonitoring binnen (m.n.) departementen en presentatie van resultaten aan College. Aandacht voor / aansluiten bij initiatieven voor community-vorming.

CONCEPT

6. Uitvoering

6.1. Beoogd tijdpad

fase	Producten	Activiteiten	Tijdpad
0	Projectplan	Ontwikkelen opzet	Jan. 2010
		Initiële personele bezetting & Forum stuurgroep	Jan-febr 2010
		Contact met doelgroep(en) c.q. stakeholders	Jan. 2010
		Specificeren producten	Jan-mei 2010
Fase 1	Oriëntatie Rijksoverheid & concretiseren producten	Via CIO-overleg (& netwerk) interviews met sleutelfiguren > inventarisatie van bestaande processen (a.)	Accordering door College Standaardisatie 18 mei 2010
		Inventarisatie adoptiestrategieën Europa	
		Participatie in Integrate fase2	
		Concept definitie open standaarden	
		Concept procedure leg uit	
Fase 2	Doorontwikkeling producten fase 1 / <i>n.n.t.b.</i>	Concept adoptie-instrument	Accordering door College Standaardisatie 17 nov. 2010
		Definitie open standaarden	
		Procedure leg uit	
	Oriëntatie Uitvoeringsorganisaties en lagere overheden / <i>n.n.t.b.</i>	Via Manifestgroep en VNG (?)	
Fase 3	Uitwerking / <i>n.n.t.b.</i>	Oplevering procesmodel incl. de diverse deelproducten	Accordering door College Standaardisatie mei 2011
Fase 4	Borging gebruik en beheer	Uitvoering eerste monitoring en presentatie resultaten	Decharge door College Standaardisatie nov. 2011
	Afronding project	Decharge door stuurgroep	

6.2. Personele inzet

fase	Activiteiten	Bemensing	Tijdpad
	Overallcoördinatie/ bewaking door BFS	Joris Gresnigt	2010-2011
0	Ontwikkelen opzet project	Marijke Abrahamse	Jan. 2010
	Initiële personele bezetting & Forum stuurgroep		Jan-febr 2010
	Contact met doelgroep(en) c.q. stakeholders		Jan. 2010
	Specificeren producten		Jan-mei 2010
Fase 1	Oriëntatie Rijksoverheid > via CIO-overleg (& netwerk) interviews met sleutelfiguren > inventarisatie van bestaande processen (a.)	Onderzoeker(s) op executive/senior niveau (externe inhuur - goed ingevoerd in rijksoverheid)	Accordering door College Standaardisatie 18 mei 2010
	Inventarisatie adoptiestrategieën Europa	(externe inhuur)	
	Integrate fase2	Intergrateproject – TNO/ Novay	
	Concept definitie open standaarden	BFS	
	Concept procedure leg uit	BFS	
	Fase 2	Concept adoptie-instrument	
Definitie open standaarden	BFS		
Procedure leg uit	BFS / externe inhuur		
	Oriëntatie Uitvoeringsorganisaties en lagere overheden > via Manifestgroep en VNG (?)	Onderzoeker op executive/senior niveau (externe inhuur - goed ingevoerd in overheid)	
Fase 3	Oplevering adoptie-instrument incl. de diverse deelproducten	(externe inhuur)	Accordering door College Standaardisatie mei 2011
Fase 4	Borging gebruik en beheer	(externe inhuur)	Decharge door College Standaardisatie nov. 2011
	Afronding project	Decharge door stuurgroep	

7. Projectbeheersing

7.1. Kwaliteitsverwachtingen

- Goedkeuring door College Standaardisatie
- Acceptatie door CIO-overleg rijk

7.2. Overleggen / voortgangsrapportages

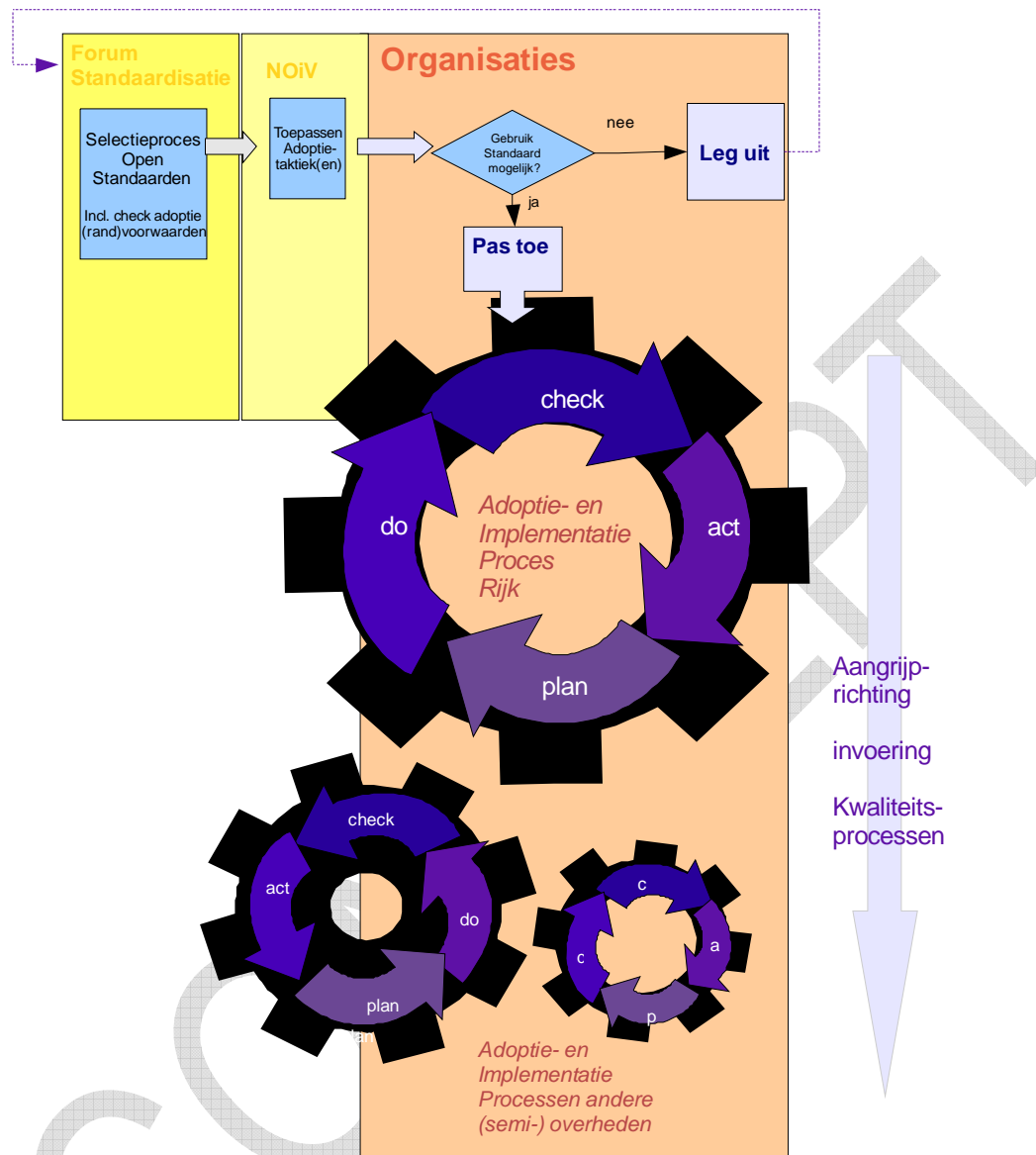
- Overleggen nader in te vullen
- Elke Forum- en Collegevergadering voortgangsrapportage

7.3. Risico's

Bedreiging	Tegenmaatregel	Kans	Effect	Risico
Beperkt draagvlak	<ul style="list-style-type: none"> • Betrekken Forum sponsoren • Betrekken verschillende niveau's in organisaties, m.n ook CIO's • Inzet onderzoeker(s) met passend netwerk en verbindende vaardigheden • Committeren Collegeleden door elke vergadering instemming op (tussen)resultaten te vragen 	4	4	16
Te 'theoretisch' resultaat	<ul style="list-style-type: none"> • Maximaal hergebruik van bestaande (best) practices • Proberen pilot-organisatie te vinden • Betrekken 'uitvoerend' niveau binnen organisaties 	3	4	12
Geen doorwerking vanuit Rijksoverheid naar andere overheden	<ul style="list-style-type: none"> • Tijdig aanknopingspunten bij andere overheden zoeken • Aansprekend & werkbaar model opleveren • Openstaan voor afwijkende behoeften 	3	3	9
Dubbel werk	<ul style="list-style-type: none"> • Goed oriënteren op en/of aansluiten bij bestaande initiatieven • Contact leggen/houden met aanpalende initiatieven 	2	1	2

1 = kleine kans of gering effect, 5 = grote kans of groot effect

Bijlage 1 Positionering van de processen rondom adoptie en implementatie van open standaarden van de lijst 'pas toe of leg uit'

Resultaat:

Project procesondersteuning adoptie en implementatie van standaarden van de 'pas toe of leg uit'-lijst beoogt een model te maken voor besturing en procesinrichting van adoptie en implementatie van open standaarden, geaccepteerd door College Standaardisatie.

Onderdelen:

- Procesmodel voor adoptie, implementatie en monitoring van gebruik van open standaarden van de 'pas toe of leg uit'-lijst.
- Adoptie-instrument
- Voorbeeld best practices
- Werkbare definitie van open standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst
- Praktische uitwerking van het 'leg uit-principe'
- Monitoring-aanpak voor zelf-evaluatie (aansluitend bij bestaande monitoring/inspectieprocessen)

Het project maakt deel uit van het thema Adoptie en Implementatie uit het werkplan 2010 van het Bureau Forum Standaardisatie.